

SCHOOL OF BUSINESS AND SOCIAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITET

HOVEDRESULTATER FRA FORSKNINGSPROJEKTET VLS+

TRYGFONDENS
BØRNEFORSKNINGSCENTER

”

Det har været godt at få fokus på sprog og kommunikation. At få øje på børnenes initiativer i forhold til sprog og gribe og understøtte disse. Videosparring var givtigt og lærerigt og gav os mulighed for at have fokus på projektet og udvikle vores praksis”

Pædagog

(Kilde: Survey blandt pædagoger, der deltog i VLS+)

Vi lærer sammen (VLS): Hvad og hvorfor?

Vi lærer sammen (VLS) er en indsats, der giver det pædagogiske personale redskaber, viden og rammer til at arbejde systematisk og målrettet med at styrke læringsmiljøet for de yngste børns sprog, matematiske opmærksomhed og eksekutive funktioner.

- Sprog (ordforråd og sprogbrug)
- Matematisk opmærksomhed (former, størrelser, mønstre og mængder)
- Eksekutive funktioner (hukommelse, opmærksomhed, selvregulering).

Indsatsen blev oprindeligt udviklet til børn i vuggestue og dagpleje, men den er siden udviklet og tilpasset, så den også kan bruges til børnehavebørn. Blandt andet er der for denne aldersgruppe tilføjet læringsmål inden for områderne lydlig og skriftlig opmærksomhed.

- Lydlig opmærksomhed (evne til at rime og opdele i ord, stavelser og lyde)
- Skriftlig opmærksomhed (kendskab til læseretning og skriftlige begreber som titel, side, ord og bogstaver).

Indsatsens læringsområder er valgt, fordi de har stor betydning for barnets trivsel, læring og udvikling nu og her, og for hvor let barnet får ved at bygge yderligere læring på senere hen i skolen.

SPELL: Tidlig sprogingdsats styrker læsning i 2. klasse

VLS er også inspireret af sprogingdsatsen SPELL, som er afprøvet blandt danske børnehavebørn med positive effekter. En ny langtidsundersøgelse viser, at børn af kortuddannede og børn med anden etnisk baggrund læser bedre i 2. klasse, hvis de deltog i SPELL i børnehaven. Det gælder dog kun, hvis det pædagogiske personale fik faglig støtte til at arbejde med indsatsen.

VI LÆRER SAMMEN (VLS)

VLS er et forløb på 20 uger med fem tema-baserede forløb, der er bygget op omkring faste læringsmål og fokusord inden for sprog og matematisk opmærksomhed og for børnehavebørn også opmærksomhed på lyd og skrift. Læringsmål og fokusord er baseret på viden om, hvad børn kan lære på forskellige tidspunkter, og hvordan de lærer.

Med udgangspunkt i et ugeskema planlægger det pædagogiske personale selv hver uge, hvilke lege og aktiviteter der skal understøtte læringsmålene. Det pædagogiske arbejde foregår inden for en tredelt ramme med udgangspunkt i barnets dagligdag i dagtilbudet: Fordybelse, fokus og udforskning. Det sikrer, at børnene hver uge møder mange og forskelligartede læringsmuligheder.

Fordybelse: Planlagte og strukturerede aktiviteter for hele børnegruppen eller mindre børnegrupper.

Fokus: Individuelle samtaler der understøtter det enkelte barns sprog, matematiske opmærksomhed og eksekutive funktioner i de daglige rutiner.

Udforskning: Udforskningszoner i børnehøjde der understøtter det enkelte barns initiativ, nysgerrighed og læring.

Understøttende strategier hjælper det pædagogiske personale med at tilpasse arbejdet med VLS til det enkelte barn eller den enkelte børnegruppe og skabe samtaler og interaktioner af høj kvalitet.

Derudover er der faste aktivitetsforløb for eksekutive funktioner. Det støtter det pædagogiske personale i at arbejde systematisk med at understøtte disse kompetencer.

Ved hjælp af refleksionsnoter og kompetenceudviklingskemaer evaluerer personalet løbende deres eget arbejde med indsatsen og børnenes udbytte.

DOKUMENTERET POSITIV EFFEKT

I 2018 viste et stort lodtrækningsforsøg blandt 5031 vuggestue- og dagplejebørn, at børn, der deltager i VLS, opnår helt op til 44 pct. ekstra læring inden for forskellige sprogsmål sammenlignet med børn i en kontrolgruppe. Disse sprogsmål var: abstrakt ordforråd (f.eks. mønstre, former og størrelser), talforståelse, receptivt ordforråd, (de ord barnet forstår), og produktivt ordforråd, (de ord, barnet siger). De positive effekter gælder alle børn uanset køn, alder, oprindelse og sociale forhold.

FORSKNINGSPROJEKTET VLS+

I forskningsprojektet VLS+ deltog alle ledere og pædagogiske medarbejdere i et to-dages kompetenceudviklingskursus, der introducerede dem til arbejdet med den børnerettede indsats VLS. Ved siden af den generelle kompetenceudvikling er der i forskningsprojektet VLS+ udviklet to forløb, der støtter ledere og pædagogisk personale i at arbejde med indsatsen, deraf titlen VLS+:

- **Ledelsessparring:** Kvalificerer dagtilbudsledelsens muligheder for at støtte det pædagogiske personale i at arbejde med VLS. Ledelsessparringen består af sparringssamtaler med afsæt i datarapporter om børnenes deltagelse og udbytte af VLS. Desuden er der fokus på kompetenceudvikling i at forstå, fortolke og bruge data som afsæt for lærings-samtaler med det pædagogiske personale om arbejdet med VLS.
- **Personalesparring:** Støtter det pædagogiske personale i at øge kvaliteten i arbejdet med VLS ved hjælp af gruppebaseret sparring på stuen. Sparringen har afsæt i videooptagelser af pædagogiske aktiviteter på stuen samt datarapporter om personalets egne refleksioner over gennemførelsen af indsatsen samt børnenes deltagelse og udbytte af VLS.

I perioden 1. oktober 2018 – 1. april 2019 deltog 9 kommuner med i alt 88 dagtilbud, 329 stuer (børnehave eller vuggestue) og 3921 børn i forskningsprojektet VLS+. Ved lodtrækning blev deltagerne delt i tre grupper:

- En aktiv kontrolgruppe, der arbejdede med VLS.
- En gruppe, der arbejdede med VLS samt ledelsessparring.
- En gruppe, der arbejdede med VLS, ledelsessparring og personalesparring.

Med udgangspunkt i dette forskningsdesign kunne vi undersøge følgende:

- Hvordan påvirker ledelses- og personalesparring omfanget af arbejdet med VLS, og hvad betyder det for børnenes udbytte?

Da det samtidig var første gang, VLS blev afprøvet i børnehaven, kunne vi bruge data fra VLS+ til at undersøge følgende:

- Hvilke effekter har VLS på børns sprog og før-skrift i børnehaven?

I denne folder fremlægges hovedresultaterne af forskningsprojektet VLS+.

”

VLS+ har været med til at skabe en fælles viden om sprog i dagtilbuddet. Det har været med til at understøtte kvaliteten og systematikken i sprogarbejdet, og det har understøttet processerne i de professionelle læringsfællesskaber. Jeg var meget glad for den databaserede sparring, der gjorde, at jeg kunne være en aktiv medspiller i VLS+”

Leder

(Kilde: Survey blandt ledere, der deltog i VLS+)

Sådan virker **VLS i børnehaven**

+ Personalesparring

+ Ledelsessparring

VLS i børnehaven

Vi lærer sammen (VLS)

– dokumenteret positiv effekt
på de yngste børns sprog

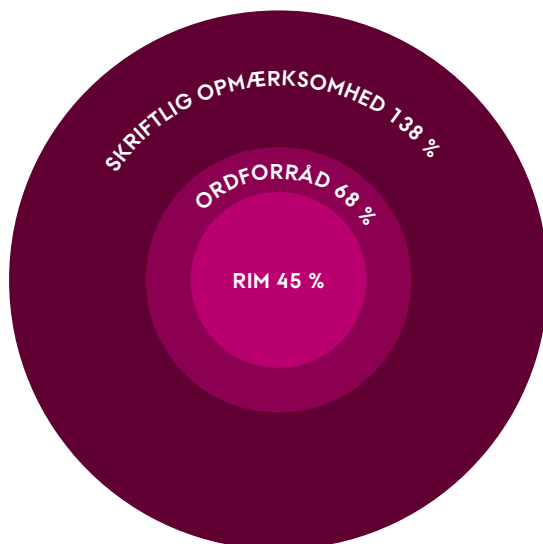
VLS VIRKER OGSÅ I BØRNEHAVEN

Vi har undersøgt effekterne af VLS i børnehaven ved at sammenligne børnenes udvikling inden for ordforråd, rim og opmærksomhed på skrift med udviklingen hos en sammenlignelig børnegruppe, der var kontrolgruppe i et tidligere projekt. Effekten for de øvrige læringsområder kan vi ikke evaluere, fordi de ikke blev målt i begge projekter.

Analysen viser, at VLS i børnehaven har en betydelig positiv effekt på børnenes ordfor-

råd og opmærksomhed på skrift, og at VLS også understøtter børnenes evne til at rime.

Sammenlignet med en kontrolgruppe fik børnehavebørnene, der deltog i VLS+, således 68 pct. ekstra læring i forhold til ordforråd, 138 pct. ekstra læring i forhold til skriftlig opmærksomhed, og 45 pct. ekstra læring i forhold til rim.

Figur 1: Ekstra læring for børnehavebørn, der arbejder med VLS, sammenlignet med børnehavebørn i kontrolgruppen.

SPROGLIGE VLS-AKTIVITETER I SMÅ GRUPPER ER SÆRLIGT EFFEKTIVE

Jo mere børnene deltager i VLS-aktiviteter, jo mere udvikler de sig sprogligt. Men det er ikke lige meget, hvilken type aktiviteter de deltager i.

Børnehavebørn rykker sig allermest, når de arbejder med sproglige VLS-aktiviteter i små grupper. Og både i vuggestue og børnehave gælder, at effekten på børnenes sprog er tre gange så stor, når de arbejder med sproglige VLS-aktiviteter i små grupper, som når de arbejder med sproglige VLS-aktiviteter i en stor gruppe eller i en fokussituation. Effekten af sproglige smågruppe-aktiviteter er dog aftagende, og efter tre aktiviteter i små grupper om ugen, er barnets udbytte af at deltage i én ekstra aktivitet minimal.

Sproglige VLS-aktiviteter i små grupper har også en positiv effekt på børnehavebørnenes før-skriftlige kompetencer og matematiske opmærksomhed.

I vuggestuer øger børnene deres sproglige kompetencer betydeligt, hvad enten de arbejder med sproglige VLS-aktiviteter i små eller store grupper eller arbejder med VLS-aktiviteter, der har fokus på at styrke deres eksekutive funktioner.

Figur 2. Effekterne af at deltage i én ekstra sproglig VLS-aktivitet i små grupper om ugen for børnenes sprog, matematiske opmærksomhed og eksekutive funktioner.

Sådan virker **ledelsessparring**

+ Personalesparring

+ Ledelsessparring

VLS i børnehaven

Vi lærer sammen (VLS)

– dokumenteret positiv effekt
på de yngste børns sprog

FORMÅLET MED LEDELSESPARRING

Som en del af dagtilbudsledelsen er man i mindre grad end det pædagogiske personale med i den daglige praksis. Derfor kan det være svært at vide, hvordan og i hvilket omfang det pædagogiske personale arbejder med indsatsen, og i hvor høj grad det enkelte barn deltager i VLS-aktiviteter og udvikler sig undervejs.

Formålet med ledelsessparringen var at kvalificere dagtilbudsledelsens muligheder for at støtte det pædagogiske personale i deres arbejde med VLS. Dels ved at give lederne konkret viden om, hvordan VLS blev gennemført på stuerne, og hvilke tiltag de kunne iværksætte for at øge børnenes deltagelse i indsatsen. Dels ved at klæde dem på til at facilitere dialogmøder med det pædagogiske personale om deres arbejde med VLS.

HOVEDKOMPONENTER I LEDELSESPARRING

- **Kompetenceudvikling:** Op til projektstart blev der afholdt en kompetenceudviklingsdag for dagtilbudsledelser med fokus på at udvikle kompetencer til at forstå, formidle og diskutere data om det enkelte barns udbytte og deltagelse. To skriftlige guides støttede også lederne i at forstå og fortolke data og facilitere læringsdialoger.
- **Datarapporter** om børnenes deltagelse i VLS og deres sproglige udbytte heraf. Én pr. tema.
- **Konkret ledelsessparring:** Fem sparringssessioner af én times varighed med en konsulent fra Rambøll Management Consulting A/S. Én session pr. tema. Det første møde var fysisk i dagtilbuddet, mens de øvrige foregik pr. telefon. Fokus i sparringen var på at give handlingsorienteret feedback på data, der kunne hjælpe dagtilbudsledelsen med at understøtte det pædagogiske personales arbejde med VLS.

Den første sparringssession tog afsæt i data fra et parathedsskema, som dagtilbudsledelsen havde udfyldt forinden.

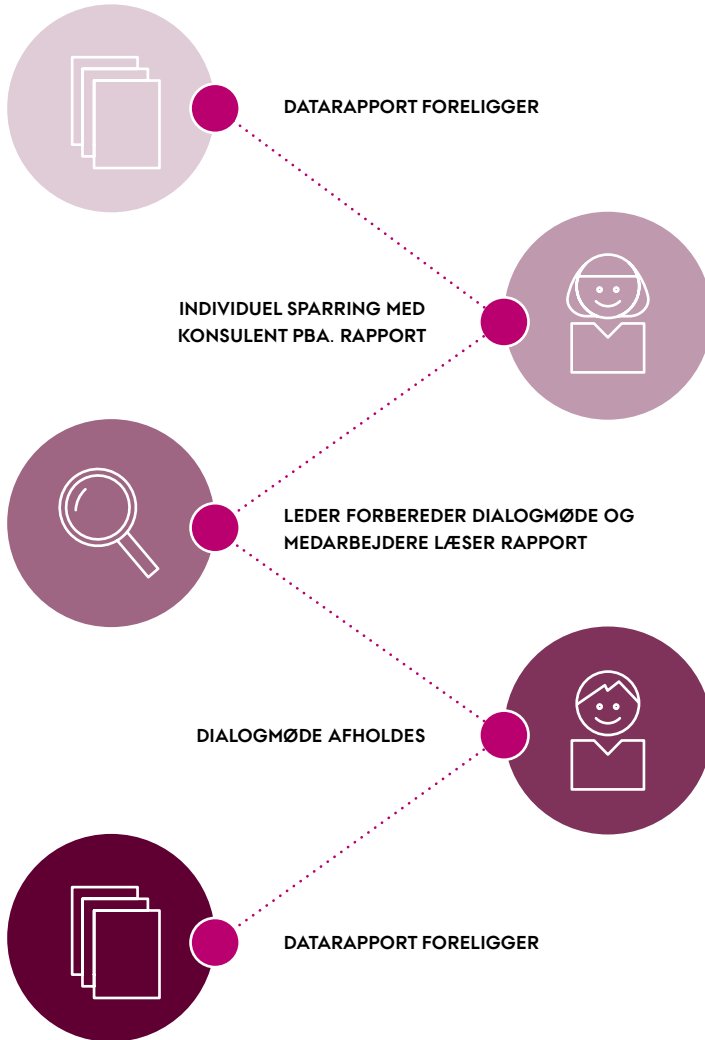
Her vurderede de deres egen motivation og kompetencer til at arbejde med VLS. Derudover vurderede de barrierer og muligheder for at arbejde med VLS i deres dagtilbud set i forhold til dagtilbuddets praksis og organisering.

De efterfølgende sparringsessioner tog udgangspunkt i den seneste datarapport om børnenes deltagelse og udbytte og var derfor målrettet dagtilbuddets arbejde med VLS.

DIALOGMØDER SOM OMDREJNINGSPUNKT

For at støtte dagtilbudsledelsen i at handle på baggrund af den viden, de fik fra datarapporterne, var der planlagt fire dialogmøder undervejs. På disse møder drøftede dagtilbudsledelsen sammen med det pædagogiske personale, hvad der gik godt og mindre godt i arbejdet med VLS. På den baggrund besluttede de, hvordan de ville arbejde videre med indsatsen. Ledelsessparringen lå altid før disse dialogmøder, så dagtilbudsledelsen kunne bruge indsigterne fra sparringen i forberedelsen af dialogmødet med det pædagogiske personale.

Figur 3. Ledelsessparring med dialogmøder som omdrejningspunkt

DAGTILBUDSLEDELSE: SPARRINGEN HAR VÆRET UDBYTTERRIG**96%**

MENER, AT SPARRINGERNE HAR
VÆRET UDBYTTERRIG

86%

MENER, AT SPARRINGERNE HAR HJULPET
MED AT FORSTÅ DATARAPPORTERNE

75%

MENER, AT SPARRINGERNE HAR HJULPET
MED AT SKABE EN VELFUNDERENDE
DIALOG MED DET PÆDAGOGISKE
PERSONALE OM DATARAPPORTERNE

68%

MENER, AT SPARRINGERNE HAR HJULPET
MED AT UDARBEJDE TILTAG, DER HAR
GIVET PÆDAGOGERNE BEDRE RAMMER
FOR ARBEJDET MED VLS.

(Kilde: Survey blandt ledere, der deltog i ledelsessparringen)

LEDELSESSPARRING ØGER BØRNE- DELTAGELSE

Det har en positiv effekt på børnenes deltagelse, når dagtilbudsledelsen deltager i ledelsessparring, og effekten er større for ressourcetsvage børn.

Når vi sammenligner dagtilbud med VLS+ ledelsessparring med dagtilbud, der kun udfører VLS, finder vi følgende:

- Børnene deltager i gennemsnit i 1,3 ekstra VLS-aktiviteter om ugen. Det er 18 pct. mere end børnene i de dagtilbud, der kun arbejdede med VLS.
- De ekstra aktiviteter er primært store-gruppe-aktiviteter og en-til-en-situationer med personalet.
- Børn med anden etnisk baggrund deltager i 1,9 ekstra aktiviteter om ugen. Det er 29,5 pct. mere end i de dagtilbud, der kun arbejder med VLS.
- Børn, hvor mors højeste uddannelse er folkeskolen, deltager i 1,6 aktiviteter ekstra om ugen. Det er 25 pct. mere end i de dagtilbud, der kun arbejder med VLS.

POSITIVE TENDENSER I LEDELSESSPARRING

Blandt de dagtilbud, som var udtrukket til ledelsesindsatsen, var der stor variation i, om ledelsessparringen blev gennemført, som det var planlagt. Derfor er den samlede evaluering af ledelsesindsatsens effekt på børnenes sprog, matematiske opmærksomhed og eksekutive funktioner ikke entydig.

Blandt de dagtilbud, der gennemførte ledelsesindsatsen som planlagt, finder vi imidlertid følgende:

- Børnene havde større sproglig udvikling
- Børnene havde større fremgang på de før-skriftlige kompetencer

Resultaterne er imidlertid ikke statistisk signifikante. Det betyder, at selvom resultaterne er positive i undersøgelsen, kan vi ikke vide, om det også vil gælde for andre dagtilbud, der gennemfører ledelsessparringen som planlagt. Det kan blandt andet skyldes, at der er for få dagtilbud i undersøgelsen til, at der kan identificeres en statistisk signifikant effekt.

Sådan virker **personalesparring**

+ Personalesparring

+ Ledelsessparring

VLS i børnehaven

Vi lærer sammen (VLS)

– dokumenteret positiv effekt
på de yngste børns sprog

FORMÅLET MED PERSONALES PARRING

I de dagtilbud, hvor lederen modtog sparring, fik halvdelen af stuerne personalesparring. Formålet var at understøtte kvaliteten i arbejdet med VLS ved at give det pædagogiske personale konkret faglig sparring på, hvordan de arbejder med indsatsen, og hvordan det påvirker børnenes udbytte af indsatsen. Derfor var der i sparringen fokus på at skærpe det pædagogiske personales opmærksomhed på:

- Understøttelse af læringsmålene i aktiviteterne
- Brug af strategier til at inddrage børnene aktivt i udfordrende og understøttende samtaler
- Identifikation af det enkelte barns kompetencer og behov
- Differentiering af indsatsen over for det enkelte barn

HOVEDKOMPONENTER I PERSONALEINDSATSEN:

- **Kompetenceudvikling:** Op til projektstart deltog det pædagogiske personale i en introduktionsdag, som blev afholdt af kommunale konsulenter. Her blev de introduceret til personalesparringen og fik konkret erfaring med at bruge videooptagelser til at analysere og reflektere over arbejdet med VLS.
- **Datarapporter** om deres egne refleksioner over gennemførelsen af indsatsen samt børnenes deltagelse i VLS og deres sproglige udbytte heraf. Én pr. tema.
- **Videoer** af konkrete VLS-aktiviteter på stuerne.
- **Konkret personalesparring:** Fem stuebaserede sparringssessioner på cirka 60 minutter med en ekstern konsulent fra VIA University College. Én pr. tema. Sparringen var virtuel og foregik over Skype.

HVER SPARRINGSSESSION FULGTE EN FAST SKABELON:

- 1) Check-in
- 2) Arbejdet med læringsmål i aktiviteter
- 3) Det enkelte barns udbytte
- 4) Samtalekvalitet
- 5) Fremadrettede mål

Den første sparring tog udgangspunkt i et parathedsspørgeskema, som det pædagogiske personale udfyldte på introduktionsdagen for at skærpe deres fokus på egne forudsætninger for at arbejde med VLS. Før de øvrige sparringer gennemgik konsulenten datarapport og videoer af de pædagogiske aktiviteter, så sparringen blev tilpasset den enkelte stues behov.

76%

MENER, AT SPARRINGEN HAR UNDERSTØTTET PLANLÆGNINGEN AF ARBEJDET MED VLS.

80%

MENER, AT SPARRINGEN HAR UNDERSTØTTET DEN KONKRETE UDFØRELSE AF VLS-AKTIVITETERNE.

DE PÆDAGOGISKE MEDARBEJDERE: SPARRINGEN UNDERSTØTTER ARBEJDET MED VLS**69 %**

MENER, AT SPARRINGEN HAR
UNDERSTØTTET VURDERINGEN AF
BØRNEENS UDBYTTTE AF INDSATSEN.

76 %

MENER, AT SPARRINGEN HAR GIVET IDEER
TIL, HVORDAN SPROG OG EKSEKUTIVE
FUNKTIONER KAN TÆNKES SAMMEN MED
DET, DER ELLERS FOREGÅR I HUSET.

71 %

MENER, AT AFTALERNE
MED KONSULENTEN OM DE
FREMADRETTEDE MÅL VAR MED TIL AT
FASTHOLDE VLS-INDSATSEN.

54 %

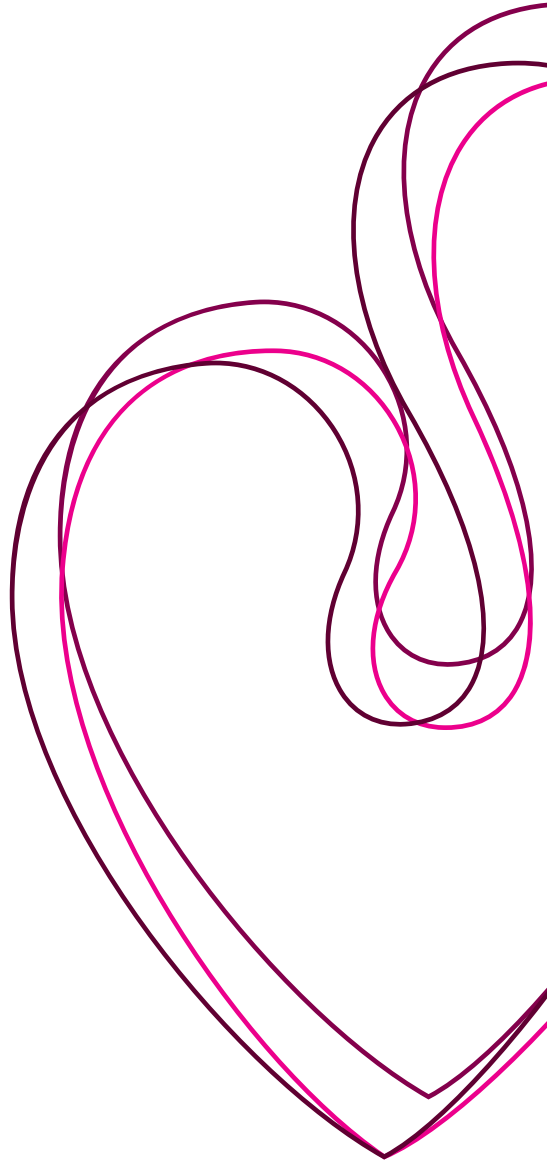
MENER, AT SPARRINGEN HAR
HÆNGT TYDELIGT SAMMEN MED OG
SUPPLERET SPARRINGEN MED DEN
PÆDAGOGISKE LEDER.

(Kilde: Survey blandt pædagogiske medarbejdere, der deltog i videobaseret sparring).

INGEN EKSTRA EFFEKT AF PERSONALESPARRING

Selvom det pædagogiske personale mener, at sparringen understøtter deres arbejde med VLS, finder vi kun meget begrænset ekstra effekt på børnenes deltagelse, når vi sammenligner dagtilbud med VLS + ledelsessparring + personalesparring med dagtilbud med VLS + ledelsessparring.

Vi finder heller ingen ekstra effekt på børnenes sprog, matematiske opmærksomhed og eksekutive funktioner. Børn i dagtilbud med VLS + ledelsessparring + personalesparring udviklede sig cirka lige så meget som børn i dagtilbud, der kun arbejdede med VLS. Resultatet er det samme, uanset hvor mange sparringssessioner, det pædagogiske personale deltog i.

HVORFOR ER DER KUN BEGRÆNSET POSITIV EFFEKT AF VLS+?

- Analyserne tyder på, at ledelses- og personalesparringen primært øgede antallet af aktiviteter i storegrupper, som er mindre effektive end aktiviteter i smågrupper til at fremme børnenes udvikling.
- Forløbet i VLS+ var formentlig for presset, da dagtilbuddene på kun 20 uger skulle sætte sig ind i og gennemføre både VLS og sparringsindsatserne. Således viser analysen, at børnene i dagtilbud med ledelses- og/eller personalesparring først efter 7-8 uger deltager i flere aktiviteter end børnenes deltagelse i dagtilbud, der kun arbejder med VLS, og at forskellen mellem børnene i de to grupper er stigende over tid. Det tyder på, at sparringsindsatserne kunne have haft større effekt, hvis de havde haft længere tid til at virke.
- Endelig deltog 33 pct. af de stuer, der blev udtrukket til personaleindsatsen, ikke i sparringen. Et frafald af denne størrelse gør det statistisk set svært at identificere en effekt.

Denne folder er udarbejdet af:

Dorthe Bleses, professor, TrygFondens Børneforskningscenter

Martin Moos, konsulent, TrygFondens Børneforskningscenter

Lone Amdi Boisen, konsulent, TrygFondens Børneforskningscenter

TRYGFONDENS BØRNEFORSKNINGSCENTER

Aarhus Universitet

School of Business and Social Sciences

Institut for Økonomi

Fuglesangs Allé 4

8210 Aarhus V

E-mail: oekonomi@au.dk

Tlf.: 8716 5372

